

Nasilj**E**

NASILJE MEĐU UČENICIMA

Definicija nasilja

NASILJE se definira kao svaki oblik jedanput učinjenog ili ponovljenog, verbalnog ili neverbalnog ponašanja, koje za posljedicu ima stvarno ili potencijalno ugrožavanje zdravlja, razvoja i dostojanstva učenika.

„Bilo koji oblik fizičkog ili psihičkog učestalog nanošenja štete od strane moćnijeg i snažnijeg učenika (ili grupe učenika) prema slabijem učeniku.“, Farington (Sinobad, S., 2005).

„Nasilje u školi je. . . nasilje u kojem je učenik trajno i učestalo izložen negativnim postupcima od strane jednog ili više učenika koji ga namjerno žele povrijediti, poniziti ili izložiti neugodnostima (Olweus, 1988. i 1991.)”

Termini koji se koriste za označavanje nasilja u školi:

▶ **BULLYING**

▶ **MOBBING**

Bullying

- Jedno ili više djece namjerno, svjesno i smišljeno uznemirava, napada ili ozljeđuje drugo dijete koje se ne može obraniti.
- Može imati oblik prijetnji, tjelesnih ozljeda, odbacivanja, ruganja, zadirkivanja, ogovaranja, uzimanja stvari, uništavanja stvari, neugodnih komentara ...
- Traje duže vrijeme i događa se često (2-3 puta mjesečno i češće)

Bullying

- Usmjerenost je na isto dijete.
- Djeca koja zlostavljaju to čine bez ikakvog stvarnog razloga, osim jer vide da je drugo dijete laka meta.
- Nesrazmjernost snaga (onaj koji zlostavlja je jači, agresivniji, hrabriji i samopouzdaniji od onog koji trpi).
- Teži uspostavi odnosa MOĆ : BESPOMOĆNOST
- Vidljivo uživanje u nadmoći onog koji zlostavlja i osjećaj poniženosti onog koji trpi.

Vrste nasilja

FIZIČKO	VERBALNO
<ul style="list-style-type: none">✓ udaranje✓ guranje✓ rušenje✓ otimanje stvari✓ uništavanje stvari 	<ul style="list-style-type: none">✓ pogrдна imena✓ ruganje✓ omalovažavanje✓ vrijeđanje✓ dobacivanje
SOCIJALNO	PSIHOLOŠKO
<ul style="list-style-type: none">✓ ogovaranje✓ izbjegavanje✓ ignoriranje✓ izoliranje✓ širenje laži✓ širenje glasina 	<ul style="list-style-type: none">✓ prijeteći pogledi, grimase, ismijavanje✓ neželjeni dodiri✓ primjedbe seksualne prirode✓ uhođenje✓ prijetnje✓ iznuđivanje✓ ucjenjivanje

Vrste nasilja

ELEKTRONIČKO - CYBERBULLYING

- ✓ širenje laži ili objavljivanje fotografija koje za cilj ima osramotiti nekoga na društvenim mrežama,
- ✓ slanje povrjeđujućih poruka ili prijetnji putem platformi za dopisivanje,
- ✓ lažno predstavljanje i slanje neugodnih poruka u ime druge osobe.

Posljedice

Kod online nasilja čovjek se može osjećati kao da nigdje nije siguran, čak ni u vlastitom domu. Posljedice mogu biti dugotrajne i različite:

Mentalne – osoba se može osjećati uzrujano, glupo, čak i ljuto

Emocionalne – osoba se može osjećati osramoćeno i izgubiti interes za ono što voli

Fizičke – umor, nesanica, bol u trbuhu, glavobolje

Kako se nasilništvo razlikuje od uobičajenih sukoba među djecom?

UOBIČAJEN SUKOB (Olweus, 1991):

- ✓ djeca ne inzistiraju da mora biti po njihovom po svaku cijenu
- ✓ mogu dati razloge zašto su u sukobu
- ✓ ispričaju se ili prihvate rješenje da nitko nije pobijedio
- ✓ slobodno pregovaraju da bi zadovoljili svoje potrebe
- ✓ mogu promijeniti temu i otići iz situacije.

NASILNIŠTVO (Olweus, 1991)

6 definirajućih činitelja:

- 1) postoji namjera da se nanese ozljeda ili šteta**
- 2) intenzitet i trajanje**
- 3) moć nasilnika**
- 4) ranjivost žrtve**
- 5) manjak podrške/izolacija žrtve**
- 6) posljedice**

Čimbenici koji doprinose pojavljivanju nasilja među djecom:

OBITELJSKI:

nedostatak stabilne emocionalne povezanosti/privrženosti između roditelja i djeteta, slab nadzor nad djetetom i zanemarivanje djetetovih potreba, prihvaćanje i oponašanje agresivnih i nasilničkih ponašanja koje djeca uče od roditelja te braće i sestara, djeca koja odrastaju u obiteljima u kojima postoji nasilje imaju 3-4 puta veću vjerojatnost da postanu nasilnici

ŠKOLSKI:

nedostatak nadzora i nadgledanja, «negativna školska klima»
neadekvatno ponašanje nastavnika (ismijavanje, prijetnje, fizičko nasilje),
stav nastavnika prema nasilništvu, nedostatak programa intervencije i prevencije

Najčešće je žrtva:

⚠ Novo dijete u razredu

⚠ Nadareno dijete

**⚠ Mirno i ljubazno
dijete**

**⚠ Dijete koje ima dobar
odnos s nastavnikom**

**⚠ Dijete nižeg
socioekonomskog
statusa**

**⚠ Dijete iz druge
etničke skupine**

**⚠ Dijete s posebnim
potrebama**

**⚠ Dijete razvedenih
roditelja**

**⚠ Dijete žrtva
obiteljskog nasilja**

Žrtve nasilničkog ponašanja:

- ✓ Boje se ići u i iz škole
- ✓ Mijenjaju uobičajeni put do škole
- ✓ Imaju psihosomatske tegobe
- ✓ Pogoršavaju školski uspjeh
- ✓ Dolaze kući s potrganom odjećom i oštećenim školskim knjigama
- ✓ Dolaze kući izgledniji (uzet im je novac)
- ✓ Povučeni su, sniženog samopouzdanja

Žrtve nasilničkog ponašanja:

- ✓ Anksiozni su
- ✓ Imaju neobjašnjive modrice, ogrebotine i porezotine
- ✓ Postaju agresivni ili depresivni
- ✓ Počinju izbjegavati školu
- ✓ Školske odmore provode sami
- ✓ Izolirani su u zajedničkim aktivnostima
- ✓ Isključivanje iz društva
- ✓ Traže blizinu nastavnika

Djeca koja se nasilno ponašaju:

- ✓ imaju lošiju pažnju i koncentraciju
- ✓ često ometaju školske aktivnosti
- ✓ imaju loš uspjeh u školi
- ✓ često upadaju u tučnjave s drugom djecom
- ✓ na razočarenja, kritike i zadirkivanje reagiraju izuzetnom ljutnjom, krivnjom i osvetom
- ✓ često gledaju nasilne filmove i igraju nasilne igrice
- ✓ konstantno se suprotstavljaju odraslima
- ✓ zadirkuju i zlostavljaju životinje
- ✓ djeluju kao da ne suosjećaju s drugima

Procjena potencijalno nasilnih i nasilnih učenika

Faktori visokog rizika:

- ✓ **Crtanje i pisanje koje sadrži nasilje** (osobito nasilni crteži neprimjereni dobi)
- ✓ **Prijetnje nasiljem**
- ✓ **Prijašnje nasilno ponašanje**
- ✓ **Mučenje životinja**
- ✓ **Pogrešno procjenjivanje situacija**
- ✓ **Neprijmjerena upotreba ili pristup oružju**
- ✓ **Uzimanje droge**
- ✓ **Obiteljski stresori**
- ✓ **Vršnjaci ga smatraju «čudakom», «drugačijim»**
- ✓ **Slaba motivacija za školskim uspjehom**

Vršnjačke grupe i nasilno ponašanje

Adolescencija:

- ✓ Utjecaj vršnjaka raste
- ✓ Važnost statusa u vršnjačkoj grupi

Postizanje statusa:

Mladići →→ grubost i nasilno ponašanje

Djevojke →→ izgled

Postizanje statusa i prihvaćanja →→

povećano zadirkivanje i nasilje među mladima

Školski programi prevencije nasilja

10-ak različitih stručnjaka na više od 400 stranica govore o...

1. Rigby, K. (2000). Bullying in Schools: Guidelines for Efficient Respons. Professional Reading Guide for Educational Administrators, Vol 21, 1.
2. Rigby, K. (2002). A Meta-evaluation of Methods and Approaches to Reducing Bullying in Pre-schools and in Early Primary Schools. Commonwealth Attorney General's Department, Canberra.
3. Smith, P. K., Brain, P. (2000). Bullying in Schools: Lessons from Two Decades of Research. Aggressive Behaviour, 26, 1-9.
4. Smith, J. D., Schneider, B. H., Smith, P. K., Ananiadion, K. (2004). The Effectiveness of Whole School Antibullying Programs: A Synthesis of Evaluation Research. School Psychology Review, Vol 33, 4, 547-560.
5. Olweus, D., Limber, S. P. (2010). The Olweus Bullying Prevention Program: Implmentation and Evaluation over Two Decades. In: Jimerson, S. R., Swearer, S. M., Espelage, D. L. (2010). Handbook of Bullying in Schools: An International Perspective, Routledge, New York.
6. Jimerson, S. R., Swearer, S. M., Espelage, D. L. (2010). Handbook of Bullying in Schools: An International Perspective. Routledge, New York.

11 elemenata koji čine razliku!
u školskim preventivnim programima

UČINKOVITO - NEUČINKOVITO

Dobro planirana intervencija i jasan protokol

Nasumične intervencije i nepostojanje (nepoznavanje protokola)

Odgovor cijele škole

Samo u pojedinim razrednim odjelima (motivirani učiteljice ili stručne suradnice)

Prevenција u predškolskim i/ili osnovnoškolskim ustanovama

Prevenција u srednjim školama i kasnije

UČINKOVITO - NEUČINKOVITO

Sustavnost i
kontinuiranost

Parcijalnost,
periodičnost,
površnost

Postupanje koje nije optužujuće –
usmjereno na traženje rješenja

Postupanje koje se oslanja na
kaznu

Podizanje svijesti

Ignoriranje, poricanje ili
opravdavanje

UČINKOVITO - NEUČINKOVITO

Uključivanje na više razina – razred, škola, roditelji, šira lokalna zajednica

Razred ili škola kao otok u svemiru

Socio-emocionalno učenje, životne vještine

Nepostojanje takvog rada

Povećanje kompetentnosti učitelja

Nepostojanje stručnih znanja za pomoć djeci

UČINKOVITO - NEUČINKOVITO

Aktivno uključivanje i
osnaživanje djece

Bez aktivnog
uključivanja i
osnaživanja djece

Aktivno sudjelovanje roditelja

Pasivno sudjelovanje roditelja

Svjetska iskustva nas uče:

Ovim se problemom bave sve razvijene zemlje svijeta u posljednja dva desetljeća.

Potvrđeno je da se sustavnim radom u školama može u velikoj mjeri smanjiti nasilničko ponašanje (norveški primjer).

Problem ima tendenciju rasti ako se njime ne bavimo na učinkovit način.

„Odgovor cijele škole”- najviše pozitivnih evaluacija.

SVI = učitelji, učenici, zaposlenici u školi, roditelji, lokalna zajednica

ZAJEDNIČKE VRIJEDNOSTI – reagiramo u njihovu obranu (a ne protiv onih koji su nasilni i u zaštitu onih koji trpe)

NE REAGIRATI = suglasiti se s nasiljem (bilo koji pojedinac, naročito odrasli)

„Najvažniji faktor o kojem ovisi uspjeh programa je stupanj u kojem škole preuzimaju program protiv zlostavljanja kao svoj, svejedno u kojem obliku, i trude se da ga provode uspješno i ustrajno.”

(Smith, 2004)

Iskustva UNICEF-ovog programa u Hrvatskoj

Javna kampanja “Stop nasilju među djecom”

podizanje svijesti društva i uključivanje zajednice

(odgovor cijelog društva + odgovor cijele škole)

Školski program prevencije vršnjačkog zlostavljanja “Za sigurno i poticajno okruženje u školama” temelji se na pristupu – **ODGOVOR CIJELE ŠKOLE.**

7 koraka do sigurne škole - ključni elementi:

- ✓ odgovornost i zalaganje odraslih u školi
- ✓ participacija djece
- ✓ uključenost roditelja i lokalne zajednice
- ✓ stvaranje "zaštitne mreže"

Nasilje

**Neprimjerno
ponašanje**